DƏZGAH SINMASI SIĞORTASININ ƏSAS QAYDALARI

BAKI - 2012

DƏZGAH SINMASI SIĞORTASININ ƏSAS QAYDALARI

Bu qaydalar Azərbaycan Respublikasının «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Qanununa və digər qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Bu qaydalarla müəyyən olunan sığorta növü əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası sinfinə aiddir.

1. SIĞORTA TƏMİNATININ ƏHATƏ DAİRƏSİ

Bu sığorta qaydaları ilə, sığorta şəhadətnaməsinin əlavəsi olan və onun ayrılmaz hissəsini təşkil edən inventar cədvəlində miqdarı, istehsal tarixi, xüsusiyyətləri və dəyərləri göstərilən dəzgah və qurğulara sınaq müddətindən sonra normal işlədikləri zaman və ya iş yerində təmizləndiyi, yoxlanıldığı, yeri dəyişdirildiyi və ya bir yerdə durduğu halda aşağıdakı qəflətən baş vermiş və gözlənilməz səbəblər nəticəsində, dəyən maddi ziyan və zərərlərə, habelə onların zəruri etdiyi təmir və əvəz etmə xərclərinə təminat verilir;

1.1. İş qəzaları;
1.2. Modelin, istehsalın, montajın, materialın, qəlibin, qəlibə tökmənin qüsurlu olması və ya lazımi səviyyədə icra edilməməsi;
1.3. Düzgün yağlanmaması;
1.4. Elektrik enerjisinin birbaşa təsiri nəticəsində meydana gələn qısa qapanma, yanıb-sönmə, cərəyan yükünün artması, qeyri-düzgün izolyasiya və ildırım kimi atmosfer elektrik yüklənməsinin dolayı təsirləri;
1.5. Tıxanma, kənar maddə düşməsi;
1.6. Mərkəzdənqaçma qüvvənin təsiri nəticəsində olan parçalanmalar;
1.7. Buxar qazanlarında və buxar çənlərində su çatışmamazlığı;
1.8. Suyun səviyyəsinin dəyişməsi, gözlənilmədən həddindən artıq qızma və ya soyuma;
1.9. Təzyiqin aşağı düşməsi nəticəsində qapalı qablarda əmələ gələn əzilmə, deşilmə, qırışma və s. deformasiyalar;
1.10. Fırtına və qasırğa, donma və ya əriyən buz parçalarının sürüşməsi;
1.11. İşçi heyəti və ya üçüncü şəxslərin kobud səhvi, qüsuru, xətası, diqqətsizliyi və ya sabotajları;
1.12. İstisna edilməyən digər hallar:

Direl, qayçı, bıçaq, mişar, polad və ya metal hissələrə, kəsici alət və ləvazimatlara, matrisa və qəliblərə, metal əritmə sexlərindəki isti metal valslara, standart şablonlara, modellərə, rəsm rulonlarına, üyüdücü, sındırıcı və qarışdırıcı alətlərə, ələk və xəlbirlərə, tross, kanat, zincir, konveyer lentləri və qayışlar kimi dəyişdirilə bilinən hissələrə və müəyyən müddətdən sonra dəyişdirilməsi və ya yenisi ilə əvəz edilməsi zəruri olan kömür fırçası və lampa kimi hissələrə (elektrik izolyasiya maddələri və izolyasiya yağları istisna olmaqla) **sığorta təminatı verilmir.**

2. ƏLAVƏ SIĞORTA HAQQI MÜQABİLİNDƏ SIĞORTA TƏMİNATINA DAXİL EDİLƏN HALLAR

Əlavə sığorta haqqı müqabilində aşağıdakı hallar sığorta təminatına daxil edilir;

2.1. Fiziki partlayışların səbəb olduğu ziyan və zərərlər, («fiziki partlayış» dedikdə, təzyiq altında işləyən qablardakı buxarın, qazın və ya maye halındakı qazın ani olaraq genişlənməsi nəticəsində meydana gələn güclü təzyiq və bunun nəticəsində qazın, buxarın və ya maye halında olan qazın qabın divarını parçalayaraq çölə çıxması, beləliklə də qabın daxili təzyiqi ilə xarici təzyiqi arasında bərabərlik yaranması başa düşülür);

2.2. Sığorta təminatına daxil olan səbəblərə görə dəzgah və avadanlıqların özlərinə və ayrı-ayrı hissələrinə dəyən ziyan və zərərlər;

2.3. Sığorta təminatına daxil olan səbəblərlə əlaqədar meydana gələn ziyan və zərərlərin tələb etdiyi, hava nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla, digər sürətli nəqliyyat vasitələri ilə həyata keçirilən daşıma xərcləri, normadan artıq işləməyə və istirahət və ya bayram günləri işləməyə görə ödənilən haqqlar;

2.4. Tətil, lokaut, iğtişaş və xalq hərəkatları və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində baş verən bütün növ zərər və ziyanlar.

3. SIĞORTA TƏMİNATINA DAXİL EDİLMƏYƏN HALLAR (İSTİSNALAR)

Aşağıdakı hallar sığorta təminatına daxil deyildir:

3.1. Müharibə, hər cür hərbi hərəkətlər, istila, düşmən basqını, vuruşma (müharibə elan edilib edilməməsindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, inqilab, üsyan və bunlara qarşı görülən inzibati və hərbi tədbirlər nəticəsində dəyən ziyan və zərərlər;

3.2. Hər hansı nüvə partlayışı, radiasiya və ya radioaktiv çirklənmələr və bunlara qarşı görülən hərbi və inzibati tədbirlər nəticəsində dəyən bütün ziyan və zərərlər;

3.3. Səlahiyyətli orqanların sığortalanmış əmlaklardan istifadə etməsi nəticəsində meydana gələn hər cür ziyan və zərərlər;

3.4. Yanğın və ya yanğın baş verməsi ilə əlaqədar həyata keçirilən söndürmə, yuma və xilasetmə əməliyyatlarının, habelə ildırımın səbəb olduğu ziyan və zərərlər;

3.5. Səbəbindən asılı olmayaraq bütün növ gəlir itkisi və mülki məsuliyyətlər;

3.6. Oğurluq və oğurluğa cəhd nəticəsində meydana gələn ziyan və zərərlər;

3.7. Torpaq çökməsi və yer sürüşməsi, qar uçqunu, vulkan püskürməsi, zəlzələ, sel və su basqını kimi təbii fəlakətlərin səbəb olduğu ziyan və zərərlər;

3.8. Dəzgahların normal işləməsi və daim istifadə olunması nəticəsində baş verən aşınma və ərpimələr və ya çürümələrlə, paslanma və oksidləşmə ilə, buxar qazanlarında ərp bağlama və daşlaşma ilə işləmənin göstərdiyi təsirlərin, atmosfer təzyiqinin və digər bu kimi şərtlərin səbəb olduğu tədrici köhnəlmələrlə əlaqədar olan ziyan və zərərlər;

3.9. Bərk maddə və qazların ani oksidləşməsi və ya qarşılıqlı reaksiyaya girmələri nəticəsində baş verən partlayışların, atmosfer təzyiqi nəticəsində partlamaya meylli tozların partlamasının səbəb olduğu ziyan və zərərlər;

3.10. Sığorta müddəti ərzində xarab olan dəzgahların təmir edilmədən işlədilməsi nəticəsində baş verən ziyan və zərərlər;

3.11. Sığortalının və ya onun adından fəaliyyət göstərən şəxsin qəsdən hərəkətləri və ya əlavə razılaşma varsa, kobud səhvi (ehtiyatsızlığı) nəticəsində dəyən ziyan və zərərlər.

Bu bənddə sadalanan bəzi istisnalara, qarşılıqlı razılıq əldə olunarsa, əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə təminat verilə bilər.

4. SIĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SIĞORTA HAQQININ MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ

Sığorta şəhadətnaməsində və onun ayrılmaz hissəsini təşkil edən inventar cədvəlində göstərilən dəzgah və avadanlıqların sığorta məbləği, həmin dəzgah və avadanlıqların (əgər varsa, nəqliyyat, montaj, gömrük, rüsum və xərcləri də daxil olmaqla) əvəz edilmə xərclərinə bərabərdir. Hadisə baş verdiyi zaman hər hansı bir dəzgahın əvəz edilməsi üçün bu prinsiplə hesablanacaq məbləğ sığorta məbləğindən artıq olarsa, artıq olan həmin məbləğ sığortalı tərəfindən ödənilir.

Sığortalanmış dəzgah və avadanlıqların sığorta məbləğlərinin əvəz edilmə xərclərindən artıq və ya əksik olduğu hadisə baş verməmişdən əvvəl müəyyən edilmiş olarsa, həmin tarixdən etibarən gün hesabı sığorta haqqı hesablanır, artıq və ya əskik alınan sığorta haqqı geri qaytarılır və ya sığortalı tərəfindən ödənilir.

5. SIĞORTA TƏMİNATININ HÜQUQİ QÜVVƏYƏ MİNMƏ VƏ HÜQUQİ QÜVVƏDƏN DÜŞMƏ VAXTLARI

Sığorta təminatı, əlavə razılaşma yoxdursa, sığorta şəhadətnaməsində göstərilən başlanğıc və sona çatma tarixlərində saat 24.00-da hüquqi qüvvəyə minir və saat 24.00-da hüquqi qüvvəsini itirir.

6. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİ BAĞLANAN ZAMAN SIĞORTALININ MƏLUMAT VERMƏ VƏZİFƏLƏRİ

6.1. Sığortaçı, sığorta müqaviləsini, sığorta etdirənin riskin mahiyyətini tam bildirməsi şərtilə sığorta şəhadətnaməsində və ya onun əlavələrində yazdığı məlumata əsasən bağlayır.

Sığortalının məlumatının yalan və yaxud yarımçıq olması hallarında sığortaçı sığorta müqaviləsini imzalamaya bilər və ya;

6.1.1. Sığortalının bunu qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi andan etibarən bir ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və bu müddət ərzində sığorta hadisəsi baş verərsə, sığorta ödənişi verməyə bilər.

6.1.2. Sığortalının bu hərəkəti bilmədən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən bir ay ərzində müqaviləni ləğv edə və ya həmin vaxt üçün sığorta haqqı fərqini almaqla müqaviləni davam etdirə bilər.

Sığortalının tələb edilən sığorta haqqı fərqini qəbul etmədiyini 15 gün ərzində bildirərsə, sığorta müqaviləsi ləğv edilmiş hesab olunur.

Sığortaçı tərəfindən tətbiq olunan ləğv etmə, bu haqda sığortalıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən 30 gün sonra saat 24.00-da, sığortalı tərəfindən tətbiq edilən ləğv etmə isə bu haqda sığortaçıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən sonrakı gün saat 24.00-da hüquqi qüvvəyə minir.

Ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə mindiyi tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı, müqavilə sığortaçı tərəfindən ləğv edildikdə gün hesabı, sığortalı tərəfindən ləğv edildikdə isə qısa müddətli sığorta kimi hesablanır və artıq qalan məbləğ geri qaytarılır.

6.2. Vaxtında istifadə olunmayan ləğv etmə və ya sığorta haqqının fərqini tələb etmək hüququ etibarsız sayılır.

6.3. Sığortalının hərəkətinin qəsdən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi:
  6.1. sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;
  6.2. sığortaçı müqaviləni ləğv etməyin tələb edə biləcəyi müddət ərzində;
  6.3. və yaxud ləğv etmənin hüquqi qüvvə qazanması üçün lazım olan müddət ərzində baş verərsə, onda sığortaçı verəcəyi ödənişi, sığorta etdirənin məlumatına əsasən ödənilməli sığorta haqqı ilə həqiqətdə hesablanmalı olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

7. SIĞORTA MÜDDƏTİ ƏRZİNDƏ TƏRƏFLƏRİN VƏZİFƏLƏRİ VƏ MƏSULİYYƏTİ

7.1. Müqavilə imzalandıqdan sonra sığortalanmış əmlakın ərizə formasında, sığorta şəhadətnaməsində və ya onun əlavələrində göstərilən yeri və ya vəziyyəti sığortaçının razılığı olmadan dəyişdirilərsə, sığorta etdirən bu haqda, əgər dəyişiklik;
  7.1.1. özü tərəfindən, yaxud onun açıq və ya gizli razılığı ilə başqası tərəfindən edilibsə, dərhal;
  7.1.2. onun açıq və ya gizli razılığı olmadan başqa bir şəxs tərəfindən edilibsə, vəziyyəti öyrənən kimi dərhal;
  7.1.3. hər iki halda ən geci 7 gün ərzində sığortaçıya məlumat verməlidir.
7.2. Sığortaçı vəziyyəti öyrəndikdən sonra bu dəyişiklik sığorta müqaviləsinin pozulmasını və ya daha ağır şərtlər irəli sürməsini tələb edərsə, 8 gün ərzində:
  7.2.1. müqaviləyə xitam verə bilər və ya;
  7.2.2. sığorta haqqı fərqini tələb etməklə sığortanı davam etdirə bilər.
7.3. Sığortalı, 8 gün ərzində sığorta haqqının fərqi kimi tələb olunan məbləğlə razılaşmadığını bildirərsə, müqavilə ləğv edilmiş hesab olunur.
7.4. Sığortaçı tərəfindən həyata keçirilən ləğv etmə, sifarişli məktub vasitəsilə sığorta etdirənə məlumat göndərildiyi tarixdən 30 gün sonra saat 24.00-da, sığorta etdirən tərəfindən həyata keçirilən ləğv etmə isə bu haqda sığortaçıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixin ertəsi günü saat 24.00-da hüquqi qüvvə qazanır.
7.5. Ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə mindiyi tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı, müqavilə sığortaçı tərəfindən ləğv edildikdə gün hesabı, sığorta etdirən tərəfindən ləğv edildikdə isə qısa müddətli sığorta kimi hesablanır və artıq qalan məbləğ geri qaytarılır.
7.6. Vaxtında istifadə olunmayan ləğvetmə və ya sığorta haqqı fərqini tələbetmə hüququ ləğv edilmiş hesab olunur.
7.7. Sığortalanmış əmlakın ərizə formasında, sığorta şəhadətnaməsində və ya onun əlavələrində göstərilən yerinin və ya vəziyyətinin dəyişməsini öyrənmiş sığortaçı sığorta haqqını qəbul edərsə və ya sığorta müqaviləsinin heç bir dəyişiklik edilmədən qüvvədə qalmasına razı olduğunu bildirərsə, ləğv etmə və ya sığorta haqqı fərqini tələb etmə hüququnu itirir.
7.8. Sığortalanmış əmlakın yerinin və ya vəziyyətinin dəyişdirilməsi, risqin başvermə ehtimalını ağırlaşdırarsa və sığorta etdirən bunu xəbərdarlıq müddəti ərzində qəsdən bildirməzsə, xəbərdarlıq müddəti başa çatdıqdan sonra baş verən hadisələrlə əlaqədar sığorta ödənişi verilmir.
7.9. Xəbərdarlıq qaydaları qəsdən pozulmamışdırsa, alınan sığorta haqqı ilə alınmalı olan sığorta haqqı arasındakı fərq hadisəyə görə ödənilməsi nəzərdə tutulan sığorta ödənişindən çıxılır.
7.10. Dəyişiklik, hadisə baş verməsinin qarşısının alınmasına kömək edərsə və daha az sığorta haqqı tələb edərsə, sığortaçı bu dəyişikliyin baş verdiyi tarixdən başlayaraq müqavilənin başa

çatmasına qədər olan müddət üçün sığorta haqqı fərqini gün hesabı hesablayır və fərqi sığorta etdirənə qaytarır.

Bu şərtlər sığorta etdirənə də eyni qaydada tətbiq edilir.

8. SIĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ VƏ SIĞORTAÇININ MƏSULİYYƏTİNİN BAŞLANMASI

8.1. Sığorta haqının bütövlükdə və ya hissə-hissə ödənilməsi razılaşdırıla bilər.
Sığorta haqqı (ilkin hissə) ən geci sığorta şəhadətnaməsində və müvafiq hesabda göstərilən vaxt, (hissə-hissə ödənməsi razılaşdırılıbsa, qalan hissələr isə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən tarixlərdə) ödənilməlidir.

8.2. Sığorta haqqı (ilkin hissə) sığorta şəhadətnaməsi təqdim olunan vaxt ödənməzsə, sığortaçı sığorta ilə əlaqədar heç bir məsuliyyət daşımır.

8.3. Sığorta haqqının hissə-hissə ödəniləcəyi razılaşdırıldığı zaman ardıcıl surətdə iki hissənin ödənmədiyi və ya hadisə baş vermədiyi hallarda, hissələrin hamısı bir dəfəyə ödənir.

8.4. Sığortaçı, ümumi sığorta haqqı borcunu vaxtında ödəməyən sığorta etdirənə borcunun 30 gün ərzində ödəməyəcəyi təqdirdə müqavilənin ləğv olunacağını sifarişli məktubla bildirir. Göstərilən müddət ərzində borc ödənməzsə, müqavilə qüvvədən düşmüş hesab edilir və sığorta etdirən çəkilən xərcləri və ləğv etmə tarixinə qədər keçən vaxt üçün, qısa müddətli sığorta kimi hesablanan sığorta haqqının sığortaçıya ödənməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

9. SIĞORTALININ, SIĞORTA ŞƏHADƏTNAMƏSİ HÜQUQİ QÜVVƏDƏ OLDUĞU MÜDDƏT ƏRZİNDƏ VƏZİFƏLƏRİ

9.1. Sığortalı sığortalanmış dəzgah və avadanlıqların təhlükəsizliyi və qorunması üçün lazımi tədbirlər görməlidir.

9.2. Sığortalı sığortalanmış dəzgah və avadanlıqları normal vəziyyətdə və işlək halda saxlamaq üçün lazımi tədbirlər görməli, qəbul olunmuş həddən artıq yüklənmələrin qarşısını almalı, səlahiyyətli orqanlar tərəfindən qoyulan, xüsusən də dəzgah və avadanlıqların işlədilməsi və onlara qulluq edilməsi ilə əlaqədar olan qayda və təlimatlara tam əməl etməlidir.

9.3. Sığortaçının, istədiyi vaxt səlahiyyətli nümayəndəsi vasitəsilə sığorta etdirilmiş dəzgah və avadanlıqlara nəzarət etmək və onları yoxlamaq səlahiyyəti vardır. Sığortalı bu yoxlamalara icazə verməyə və kömək etməyə və sığortaçının məsləhət biləcəyi tədbirləri həyata keçirməyə görə cavabdehdir.

10. SIĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİYİ ZAMAN SIĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

Zərər baş verdiyi zaman sığortalı:

10.1. Zərərin baş verdiyini öyrəndikdən sonra ən geci 3 gün ərzində sığortaçıya məlumat verməli, müvafiq mühafizə və xilasetmə tədbirlərini həyata keçirməli və bu məqsədlə sığortaçı tərəfindən ona verilmiş təlimata, imkan daxilində, maksimum əməl etməlidir;

10.2. Hadisənin səbəbini, hansı şəraitdə və şərtlər daxilində baş verdiyini öyrənmək, zərər və ziyanın məbləğini müəyyən etmək üçün lazım və sığorta etdirən tərəfindən təmin olunması mümkün olan məlumat və sənədləri (əsli, təsdiq edilmiş surət və ya kserosurəti) sığortaçının tələbinə əsasən gecikdirmədən ona verməli və zərərin təqsirkar üçüncü şəxs tərəfindən ödənilməsi hüququndan istifadə olunması üçün lazım olan, qoruna bilən, müvafiq məlumat və sənədləri verməlidir.

10.3. Ziyan və zərərin təxmini məbləğini bildirən məlumatı münasib vaxt ərzində sığortaçıya verməlidir;

10.4. Zərərin baş verdiyi yer və ya əmlaklara, zəruri hallar istisna olmaqla, heç bir dəyişiklik etməməlidir;

Xəbərdarlıq edilməklə xırda təmirlər və müəssisənin fəaliyyətinin davam etdirilməsi üçün vacib olan əsaslı təmirlər, təmir haqda xüsusi xəbərdarlıq edilməsi şərti ilə aparıla bilər. Sığortaçı, tədqiqat işlərini zərərin baş verməsi ilə əlaqədar xəbəri aldıqdan sonra 7 gün ərzində həyata keçirməzsə, sığortalı bütün növ təmirlərin aparılmasında sərbəstdir;

10.5. Sığortaçının səlahiyyətli nümayəndələrinin ödəniş cavabdehliyi və məbləğini, zərərin təqsirkar üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilməsi hüququnu müəyyən etmək üçün sığorta olunmuş yer və ya əmlaklara, bunlarla əlaqədar sənədlər üzərində həyata keçirəcəkləri yoxlama və tədqiqatlara icazə verməlidir;

10.6. Sığorta olunmuş yer və ya əmlaklar, başqa bir sığorta şirkətində də sığorta olunmuşsa, bunu sığortaçıya bildirməlidir.

11. ZƏRƏRİN MÜƏYYƏN EDİLMƏSİ

11.1. Sığorta etdirilmiş əmlaklarda meydana gələn zərər və ziyanın məbləği bu sığorta şəhadətnaməsinə uyğun olaraq, tərəflərin razılığı ilə müəyyən edilir. Tərəflər razılığa gələ bilmədikləri təqdirdə, zərərin məbləği, montaj işini bilən mütəxəssis mühəndislər arasından birlikdə seçilmiş ekspertlər tərəfindən müəyyən edilir:

11.2. Tərəflər, eksperti birlikdə seçmək haqqında razılığa gələ bilməzlərsə, onda hər biri ayrılıqda öz ekspertini seçir və bunu digər tərəfə bildirir. Tərəflərin ekspertləri seçildikləri tarixdən etibarən 7 gün ərzində, hadisə ilə əlaqədar tədqiqata başlamazdan əvvəl, üçüncü bitərəf eksperti seçirlər. Bitərəf ekspertin, yalnız tərəfli ekspertlərin razılığa gələ bilmədikləri məsələlər haqqında rəy vermək səlahiyyəti vardır. Bitərəf ekspert öz rəyini, ayrıca və ya tərəflərin ekspertləri ilə birlikdə ümumi bir rəy vasitəsilə bildirə bilər. Ekspert rəyləri tərəflərə eyni vaxtda təqdim olunur.

11.3. Ekspert rəylərində aşağıdakılar göstərilməlidir:

11.3.1. həm hər bir hissə üçün müəyyən ediləcək ziyan və zərərin məbləği, həm də ziyan və zərərin bilinən və ya müəyyən edilən səbəbi;

11.3.2. zərərə uğramış əmlakın, hadisənin baş verdiyi tarixdən 1 gün əvvəlki həqiqi dəyəri və bərpa xərcləri;

11.3.3. təmir və ya başqa hallar üçün istifadə oluna bilinəcək uçuq və dağıntıların həcmi və dəyəri.

11.4. Tərəflərdən hər hansı biri, digər tərəf məlumat verdiyi tarixdən etibarən 15 gün ərzində öz ekspertini təyin etməzsə, yaxud tərəflərin seçdiyi ekspertlər, üçüncü bitərəf ekspertin seçilməsi ilə əlaqədar təyin olunduqları tarixdən etibarən 7 gün ərzində razılığa gələ bilməzlərsə, tərəflərin ekspertləri və ya bitərəf ekspert tərəflərdən birinin təklifi ilə zərərin baş verdiyi ərazidə yerləşən, iqtisad mübahisələrinə baxmağa səlahiyyəti çatan məhkəmə tərəfindən, mütəxəssis olan şəxslər arasından seçilir;

11.5. Tərəflər, bitərəf ekspertin (bu ekspert istər tərəflərin ekspertləri tərəfindən, istərsə də səlahiyyətli məhkəmə tərəfindən seçilmiş olsun) sığortaçının və ya sığorta etdirənin yaşadığı və ya hadisənin baş verdiyi ərazidən kənarda seçilməsini tələb etmək hüququna malikdir və bu tələb təmin edilməlidir;

11.6. Ekspert vəfat edərsə, vəzifəsindən istefa verərsə və ya qəbul edilməzsə, onun əvəzinə eyni şərtlərlə başqa ekspert seçilir və hadisənin tədqiqi yarımçıq qaldığı yerdən davam etdirilir.

11.7. Sığorta etdirənin vəfat etməsi tə»yin edilmiş eksperti vəzifə məsuliyyətindən azad etmir. Ekspertin iş qabiliyyəti ilə əlaqədar etirazlar, bu şəxslərin təqdim olunduqları tarixdən etibarən 7 gün ərzində bildirilməlidir. Bu vaxt başa çatdıqdan sonra etiraz hüququ qüvvədən düşür;

11.8. Ekspertlər öz tədqiqatlarında tam sərbəstdirlər. Onların hüquqları qanun və qərarlarla da məhdudlaşmır;

11.9. Ziyan və zərərin məbləği müəyyən edildiyi zaman, ekspertlər lazım bildikləri dəlilləri, zərər çəkmiş sığortalanmış əmlakın və onun dəyərinin müəyyən edilməsi üçün lazım olan qeydləri və sənədləri tələb edə və yerində tədqiqatlar apara bilərlər;

11.10. Tərəflərin ekspertlərinin, yaxud üçüncü ekspertin, zərərin məbləği ilə əlaqədar verəcəkləri rəy qətidir və tərəflər bu rəyə əməl etməlidirlər. Sığortalı ekspert rəyi olmadan sığortaçıdan ödəniş tələb edə və ona qarşı iddia qaldıra bilməz. Ekspertin rəyinə, yalnız onun real vəziyyətindən açıq-aşkar fərqləndiyi zaman etiraz edilə bilər və bu rəyin ləğv edilməsi, rəyin bildirildiyi tarixdən etibarən bir həftə ərzində hadisənin baş verdiyi ərazidə yerləşən iqtisad mübahisələrini həll etməyə səlahiyyəti olan məhkəmələr tərəfindən həyata keçirilə bilər;

11.11. Tərəflər, ödəniş məbləği ilə əlaqədar razılığa gələ bilməzlərsə, bu məbləğ yalnız ekspertin rəyi ilə müəyyən edilir və müddət rəyin tərəflərə bildirildiyi tarixdən başlayaraq hesablanır;

11.12. Tərəflərin hər biri öz seçdiyi ekspertin haqqını ödəyir. Üçüncü, bitərəf ekspertin haqqını tərəflər birlikdə ödəyirlər;

11.13. Ziyan və zərər məbləğinin müəyyən edilməsi, təminat verilən risqlər, sığorta məbləği, sığorta haqqı, əmlakın dəyərindən artıq və ya əksik olan sığorta, sığorta məsuliyyətinin başlaması, hüquqları ləğv edəcək və məhdudlaşdıracaq səbəblərlə əlaqədar bu sığorta şəhadətnaməsində və qanunvericilikdə göstərilən hökm və şərtlərə və onların tətbiq olunmasına təsir etmir.

12. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN AZALDILMASI VƏ ÖDƏNİLMƏSİNDƏN İMTİNA EDİLMƏSİ ÜÇÜN ƏSASLAR

12.1. Sığortalı, sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman öz vəzifələrini yerinə yetirməzsə və bunun nəticəsində də zərərin məbləği artarsa, sığortaçının verəcəyi ödəniş göstərilən səbəbə görə artan vəsait həcmində azaldılır;

12.2. Sığortalı hadisəsinin baş verməsinə qəsdən şərait yaradarsa və ya qəsdən zərərin həcmini artıracaq hərəkətlər edərsə, Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsnindən imtina etmək hüququnu əldə edir.

13. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI

Sığorta ödənişinin məbləği aşağıdakı şərtlər daxilində müəyyən edilir;

13.1. Təmir edilə bilən zərər və ziyan (qismi zərər) halında;
sığorta ödənişinin məbləği, dəyişdiriləcək ehtiyat hissələrinin alış qiymətinin, həmin hissələrin quraşdırılması üçün yerli iş saatları tarifinə görə ödəniləcək haqqların və əgər varsa, normal nəqliyyat xərcləri (təyyarə istisna olmaqla), sökmə və montaj xərcləri, kömrük, vergi və rüsum ödəmələri də daxil olmaqla, dəzgah və avadanlıqların hadisədən əvvəlki vəziyyətlərinə gətirilməsi üçün lazım olan xərclərin ümumi cəmindən ibarət olur. Yenidən istifadə olunması mümkün olan hissələrin dəyəri ödəniş məbləğindən çıxılır.

13.2. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən dəzgah və avadanlıqlar tamamilə zərərə düşdükləri zaman;
sığorta ödənişinin məbləği, dəzgah və avadanlıqların hadisə baş verdiyi tarixdəki cari qiymətindən köhnəlmə və aşınma nisbətləri və xilas edilən hissələrin dəyərlərinin çıxılması yolu ilə əldə olunan məbləğə, sökmə xərclərinin, nəqliyyat, kömrük vergisi, digər vergi, rüsum və xərclərin və bu xüsusda müqavilədə başqa bir şərt nəzərdə tutulubsa, bu qaydaların 2.2. və 2.3. yarım bəndlərində göstərilən amillərin əlavə edilməsi yolu ilə hesablanan məbləğdən ibarət olur. Yuxarıda (13.1.yarım bəndi) göstərilən təmir xərcləri bu bəndə əsasən müəyyən edilən ödəniş məbləği ilə bərabər və ya ondan artıq olarsa, dəzgah və avadanlıq tam zərərə uğramış hesab edilir;

13.3. Sığorta şəhadətnaməsində hər bir dəzgah və ya avadanlıq üçün göstərilən minimum franşiza (sığorta ödənişindən qismən azadolma) nisbətindən az olmaması şərtilə, başqa bir şərt nəzərdə tutulmazsa, hər bir zərərin 20%-i sığorta etdirən tərəfindən ödənilir;

13.4. Bütün hallarda sığortaçının məsuliyyəti sığorta şəhadətnaməsində göstərilən məbləğlə məhdudlaşır. Sığorta məbləği, hadisə baş verdiyi zaman sığortalanmış dəzgah və avadanlıqların dəyərinin müəyyən edilməsi üçün əsas götürülə bilməz. Bu məbləğ bu qaydaların 4-cü bəndinə əsasən hesablanacaq sığorta dəyəri ilə uyğun olmadıqda ödənişin məbləği, sığorta məbləği ilə sığorta dəyəri arasındakı fərq nisbətinə uyğun olaraq müəyyən edilir;

13.5. Sığorta şəhadətnaməsi ilə təminat verilən hadisəyə başqa bir sığorta şəhadətnaməsi ilə də təminat verilmiş olarsa, şərikli sığorta əsasları tətbiq edilir;

13.6. Son təmir xərclərinin bir hissəsini təşkil etməyən müvəqqəti təmir xərcləri üçün sığortaçı ödəniş vermir.

14. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ

Sığortaçı, zərər çəkmiş dəzgah və avadanlığı və ya onların zərər çəkmiş hissələrini təmir etdirə biləcəyi kimi, onların dəyərini nağd yolla da ödəyə bilər.

15. ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞİN SONA ÇATMASI

15.1. Sığortaçı ödədiyi sığorta ödənişinin müqabilində sığorta etdirənin günahkar şəxslərə qarşı iddia qaldırmaq hüququna malik olur. Sığortalı, sığortaçı iddia irəli sürərsə, bu iddia

məsələsini aydınlaşdırmaq üçün lazım olan və əldə edilməsi mümkün olan sənədləri və məlumatları mütləq təqdim etməlidir.

15.2. Təminat verilən hadisə nəticəsində tam zərər meydana gələrsə, sığorta təminatı sona çatmış hesab olunur. Zədələnmə halında isə, sığorta məbləği, hadisənin baş verdiyi tarixdən etibarən verilən ödənişin məbləği qədər azaldılır.

15.3. Sığorta məbləği, sığorta şəhadətnaməsində müxtəlif vahidlər (növ və qrup) halında göstərilərsə və bu vahidlərdən (növ və ya qruplardan) biri və ya bir neçəsi tamamilə zərərə uğrayarsa, həmin vahidlərə (növ və ya qruplara) aid olan sığorta təminatı hadisənin baş verdiyi tarixdə sona çatır. Qismən zərər halında isə hər bir vahid (növ və ya qrup) üçün müəyyən edilmiş sığorta məbləği, zərərin baş verdiyi tarixdən etibarən, verilmiş sığorta ödənişinin məbləği qədər azaldılır.

15.4. Sığorta məbləğinin azalması hallarında hadisənin baş verdiyi tarixdən etibarən gün hesabı əsas götürülərək əlavə sığorta haqqı alınmaq şərtilə sığorta məbləği əvvəlki həcminə qədər artırıla bilər.

16. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLMƏSİ.

Sığorta qanunvericiliyində və ya könüllü sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş hallarda, həmçinin tərəflərin başqa cür razılaşmasına əsasən, sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərkən, bu barədə bir tərəf digərinə ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

17. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLDİKDƏ QAYTARILMALI OLAN SIĞORTA HAQQININ HESABLANMASI

Müqavilənin Sığortaçının təşəbbüsü ilə xitam olunması halında, Sığortaçı Sığortalının sığorta haqlarını bütünlükdə qaytarır; əgər bu tələb Sığortalının sığorta qaydalarını yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, Sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış hissəsi üçün sığorta haqqını qaytarır.

Müqavilənin Sığortalının təşəbbüsü ilə xitam olunması halında, Sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış hissəsi üçün sığorta haqqını ona qaytarır; əgər bu tələb Sığortaçının sığorta qaydalarını pozması ilə bağlıdırsa o, sığorta haqlarını Sığortalıya bütünlüklə qaytarır.

18. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLAR

18.1 Sığortalının məlumat və xəbərdarlıqları, sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin imzalanması işinə vasitəçilik edən agentliyə sifarişli məktub vasitəsi ilə bildirilir.

18.2 Sığortaçının məlumat və xəbərdarlıqları sığorta etdirənin sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanına, bu ünvan dəyişmişsə, sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin bağlanmasına vasitəçilik edən agentliyə bildirilən son ünvana, eyni formada çatdırılır.

18.3 Tərəflərə imza müqabilində şəxsən təqdim edilən məktublar və ya teleqramlar vasitəsilə bildirilən məlumat və xəbərdarlıqlar da sifarişli məktub vasitəsilə bildirilən məlumat və xəbərdarlıqlar səviyyəsində hüquqi qüvvəyə malikdir.

18.4 Hadisənin baş verməsi və ya təmir işlərinə başlanması ilə əlaqədar məlumatlar mütləq qabaqcadan teleqramla bildirilməlidir.

19. KOMMERSİYA VƏ İŞ SİRLƏRİNİN QORUNMASI

Sığortaçı, sığortalıya aid öyrənəcəyi bütün kommersiya və iş sirərinin gizli saxlamaması səbəbindən ona dəyəcək zərərə görə məsuliyyət daşıyır.

20. MƏHKƏMƏ AİDİYYƏTİ

Sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar meydana çıxacaq fikir ayrılıqları iqtisadi mübahisələri həll etməyə səlahiyyəti olan müvafiq məhkəmə tərəfindən həll olunur.

21. İDDİA MÜDDƏTİ

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının Mülki Qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

22. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

Bu əsas qaydalara və əgər varsa əlaqədar əlavələrlə ziddiyyət təşkil etməməsi şərtilə xüsusi şərtlər qəbul oluna bilər.